

הוא היה מנהל-המכירות של רשת ברדו ושעה בטלוויזיה. כאיש-מכירות הרוויח שרגא משכורת שהיתה יכולה לפרנס בכבוד חמש ממש-פחות בישראל. היתה לו ג'קווי בחצר (למי שלא יודע: זו מעין ברכה קטנה, שמתוכה יוצאים זמרים חמים המעסיקים את הגוף. הג'קווי הפך למעין סמל של נוחיות בלוס-אנג'לס). היתה לו מכונת-ספורט מפוארת ואשתו נהגה במכונית אמריקאית, שהיתה נחשבת בישראל כי-מכונית של מיליונרים. היתה לו חברה של ישראלים מצליחים כמותו, וילדו הפכו לאמריקאים.

אבל שרגא עשה מה שלצערי הרב עושים מעטים: הוא ארז את המישפחה וחזר, לדבריו, מפני שאילו לא היה חוזר עכשיו, לא היה חוזר לעולם. הכרתי את שרגא בלוס-אנג'לס, עבדנו ביחד, הוא היה גדול הפטריוטים ש-היכרתי. בחדר-האורחים שלו היתה תלויה תמונה של מנחם בגין. הוא התנדד לקבלתי לעבודה בטענה שאני שמאלנית קיצונית מ"העולם הזה".

אחר כך הפכנו חברים טובים. כיום, אחרי שנה שהוא בישראל, הוא מיתן מאוד את דעותיו הניציות. העובדה הוא חי פה ולא שם, הפכה אותו ריאליסטי. שרגא לא התקבל בארץ בזרועות פתוחות. חות. אנשים בוזו לו על שחור מהשפע אל הארץ קשת-היום. הוא נעלב, ודהם מתגובות החרוב. היה מתנצל ומסביר

מה אמרה ג'קווי, אשתך? היא היתה נגד, כי היא נגד שינויים ב-אופן עקרוני. באותה מידה שהיתה נגד ירידה, היתה בשלב מאוחר יותר נגד חזרה ארצה. גם אז וגם כשהחלטתי לרדת, שיכר נעתי אותה. והיא הסכימה להצטרף. וירדת מיידי ולא נסעתי קודם כדי לבדוק אם בכלל כדאי לרדת? תיכננתי לרדת מיד. לא חשבתי לבדוק מה העניינים. היה ברור לי שאני יורד על מנת שלא לחזור. לפחות לכמה שנים טובות.

מניין היה דך הביטחון שתם-תדר בארצות-הברית?

לא ידעתי אם אסדר או לא. אבל בארץ כבר לא נשאר לי שום דבר אחרי שהעסק חוסל. באמריקה לא היה לי אף אחד ועברו עלינו שנתיים קשות מאוד.

כשהחלטת לרדת, מישחה ניספה לעצור בערך? מישחה ניספה לשכנע אותך שתישאר?

אף אחד לא. קיבלתי את כל העידוד מהסביבה, מהוריי מחברים. אנשים ממש קינאו בי. זה לא היה מעשה שלא יפה לעשותו. קיבלתי תמיכה מוסרית מכל הצדדים.

איך אתה מסביר את זה?

זו לא היתה בושה לרדת מהמדינה. לא היתה תודעה שזו המדינה שלך. לא היתה תודעה של ציונות ואהבת מולדת. אלה היו ערכים שפשוט את הרגל.

היית חצי שנה במיאוראים.

ג'קווי צור (באמצע), ירדה ושכנים בכריכת ג'קווי ככיתם בלוס-אנג'לס. הרגשנו הרבה יותר נוח בחברת ישראלים...

שלא חזר מפני שנכשל, אלא מפני שרצה בית.

כיום הוא לא מתנצל יותר. הוא נאבק יוסיום, ביחד עם אשתו וילדיו, בקשוי קליטה חדשים. יש לו ביקורת קשה על היורדים והירידה, אך לא תשמע ממנו מילה רעה על הארץ שאלה חזר, מכיוון שלדעתו לא מגיע לו כל פרס על כך שחזר.

בנילו לב מדהים, ואולי בפעם הרא-שונה, מספר יורד ישראלי את האמת על חייהם של היורדים בארצות-הברית ועל קשייהקליטה שלו בישראל.

מתי ירדת מישראל?

אחרי מילחמת יום-הכיפורים. ביוני 1974.

מדוע?

הייתי חצי שנה במיאוראים. המיאוראים חיסלו לי את העסק הקטן שהיה לי. להפ-צת רהיטים. הייתי במצב כלכלי קשה. אבל זוהי רק הסיבה הגשמית לירידה. הסיבה מאחורי זה — ואני מאמין שזו הסיבה האמיתית — היא שאף פעם לא חיינכו אותי לאהבת מולדת. כשהחלטתי לרדת השיקול של עצם העויבה את הארץ לא היה בכלל קיים.

איך התגבשה בתוכך ההח-לטה לרדת מישראל?

אני חושב שכמו שהיא מתגבשת אצל כל אחד. היה לי החלום האמריקאי על ארץ האפשרויות הבלתי-מוגבלות. לנסוע למקום שאפשר להצליח בו בקלות מבי-חינה כלכלית. אמריקה היתה המקום.

ניך ובעיני הסובבים אותך. אתה פוחד שיש לך תמימת של נכשל. וזו הסיבה שרבים לא חוזרים ארצה?

זו הסיבה שאלה שאינם מצליחים אינם חוזרים. אבל חייבים לחלק את אוכלוסיית היורדים בארצות-הברית לשניים: אלה שהצליחו ואלה שלא. אלה שלא הצליחו מתביישים, ומקווים עדיין להצליח. הם רואים את המצליחנים ואומרים לעצמם: למה הם כן ואני לא?

ההצלחה של הישראלים בארצות-הברית היא כלכלית. הם לא מאושרים. הם לא מרגישים בבית. הם אמנם חיים בנוחות. אין יחד עם זאת חיים בתלושות גמורה ובריאות. במקום שלעולם לא יהיה להם בית. אם הם רואים טלוויזיה בשעה 7 ובשעה 11 זה רק כדי לתפוס מילה על ישראל. לא מעיין אותם בכלל מה אומר רגן או מה גורל המדיניות של ארצות-הברית בדרום-אמריקה.

מה קורה ליורדים שלהם?

הופכים לאמריקאים. הם מאבדים את השפה העברית, מסרבים ומתביישים לדבר עברית. וזו לדעתי הנקודה שצריך לעבוד עליה. אם הייתי יכול להשפיע, הייתי ער בד על הישראלים לחזור אך ורק בכיוון של הילדים; כי זה הדבר היחיד שיכול להחזיר אותם. שמעתי תוכנית על הירי-דה בתוכנית כל ציבעו הרשת. מישחה אמר שם שהוא ממנה, כי הוא הולך כעת למסרי

החברה הישראלית היא עורכים מסיבות מסיבות לבריכה, מסיבות בארבעין, ג'קווי. כשהיה המהפך ב-77 התאספו אצלי בבית 50 חברים, כדי לחגוג את המאורע

רובם הגדול עצמאיים. שכמשה השנים החבססו. בנו בתים עם בריכות-שחייה ר-ג'קווי, החזיקו במכוניות-פאר לבעל ולאשה והירשו לעצמם בקלות נסיעה חודשית ללאס-אנג'לס. שלא לדבר על מיסעדות-פאר. הדבר היחיד שהטריד אותם היה כמות הבעות שהג'קווי הפיק.

אבל כשאני מסתכל אחורנית, אני מבין שחייתי בגן-עדן של שוטים. זהו גן-עדן מזויף. אני לא מאמין שאפשר להיות מאושר ללא כל שורשים. ערכים, והזדהות עם המקום שאתה חי בו. כשכל הזמן הדבר היחיד שיש לך בראש זה מה בעצם קורה בארץ. אחרי שגמרתי עם האנציקלופד-דיה התחלתי לעבוד ביוראל טורי. בלוס-אנג'לס יש כסביבות 150 אלף ישראלים, והתוכנית בטלוויזיה היתה די פופולרית.

אני למעשה הקמתי את תשתית השידורים בעברית, הודבר הכי פופולארי בתוכנית היו תוצאות משחקי-הכדורגל מישראל. היינו מקבלים את התוצאות כל שבת מ-ישראל, ואם חלילה קרה פנצ'ר ולא קיבלנו את התוצאות, התחנה היתה מוצפת בקרי-אות טלפוניות. כל מה שהישראלים רצו לדעת, זה אם מכבי תל-אביב או בית-ר ירושלים ניצחו וזה מראה לך את ההזדהות העצומה שיש לישראלים באמריקה עם ישראל.

לא היכרת את ישראל שאת? כחש לישראליות שלו, שרצה לש-כוח עברית וזה הפוך אמריקאי לכך דבר?

היכרתי. אלה הם בעיקר כאלה שנמצאו באמריקה יותר שנים מאשר קוצעה שלי. כאלה הנמצאים שם 20-15 שנה, ושעבדו קשה כדי להיות אמריקאים. המיבטא שלהם הוא יותר אמריקאי ממיבטא של אחד שנולד בבוסטון וגמר את ירסי-אליא. הם מסרבים לדבר עברית ועונים רק באנג-גלית. יש ביניהם גם כאלה ששינו את שמותיהם לשמות אמריקאים.

מה עובר עלי האנשים האלה, מה קורה להם?

אלה הם אנשים בלי מולדת. ישראל אי-נה המולדת שלהם, ואמריקה עדיין לא קיי-בלה אותם כאזרחים. הם לא פה ולא שם. היכרת בארצות-הברית ישר-אליים שהיו מוכנים לחזור, אך אינם יכולים?

כן, יש לי כמה חברים שהיו בעלי-עסקים בארץ. מסה-הנסטה התלבש עליהם, וגילה העלמות מס. הם עזבו את הארץ במהיר-רות. אחד מהם, חבר קרוב שלי, שלח את שלושת ילדיו לשרת בצבא. הוא יוצא קיבוץ, במילחמת הלבנון נפל ב-ראחיה, אחרי-כך אמו נפטרה. הוא לא יכול היה לבוא להלווייה. הוא נכנס למשברים עצר

אני זוכרת שירוך היה תוקפני מאוד כשפנו אליו בעברית. הוא דיבר בכוח על ישראל, ואפילו שינה במקצת את הצליל של שמו כדי שזה ישמע אמריקאי.

ירון השתדל מאוד להיות אמריקאי. הוא בכלל לא אהב לבלוט. הוא ממש לא הגיע נוח עם זה שאנחנו ישראלים. זה הגיע לידי כך, שהרגיש לא נוח עם זה שאנחנו יהודים. היה מגיב בשיגאה לכל גילוי של ישראליות ויהדות. הוא פשוט רצה להשתלב בסביבה, ואנחנו היינו גורם שהפריע להשתלבות שלו. כשהיו באים אורחים מישראל, הילדים התייחסו אליהם כמו אל אנשים מוכוב אחר, היו מכנים אותם בשמות.

איך התמודדתם עם הבעיות שהתעוררו אצל היורדים? כשהגענו לאמריקה, לירון היו בעיות עם האנגלית. הגננת אמרה שנדבר איתו אנגלית, והבעיות שלו יפתרו מאלהן. די-ברנו איתו אנגלית, והוא בכלל לא דיבר עברית. ניסינו בתחילה להגיע למצב ש-הוא לא ירגיש את עצמו חריג. שידבר אנגלית ושהוריו ידברו איתו אנגלית. כתוצאה מכל הבלגן הזה נוצרה לירון בעיה של חוסר-ביטחון, ויש לזה השלכה עד היום.

בסיכומי של עניין, הוא לא מצא את מקומו. הוא השתדל להיות אמריקאי, אבל אנחנו היינו ישראלים. הוא רצה להיטמע בחברה הנוצרית, אבל אנחנו היינו יור-דים. הוא לא הבין מה אנחנו רוצים ממנו, מה החברה רוצה ממנו, ונעשה מבלבל. החוג העברתי שלכם היה מורכב מאמריקאים או מישראלים?

אך ורק ישראלים.

מדוע לא ניסיתם להשתלב בחברה האמריקאית?

הרגשנו הרבה יותר נוח עם הישרא-לים. חלק היכרנו מהארץ, חלק היכרנו שם. היתה לנו חברה די גדולה של ישר-אליים. היה לנו מבוחר גדול של מסיבות, בריכה, ג'קווי, ברביקיו, ומסיבות של חגים אמריקאים וישראלים. כשהיה פה המהפך ב-1977, התאספו אצלי 50 ישראלים, לחגוג את המאורע בשתייה, בשימחה ובצהלה.

הערבים הכי מוצלחים שלנו היו ערבי השירה בציבור, עם שיקופיות. היינו שרים שירי מולדת ובוכים מגעגועים. תאמיני לי, למרות שהישראלים בירכו על זה ש-אלוהים הביא אותם לארץ הטובה, הם התגעגעו לארץ ישראל. אל תשכחי שרר-בם ראו ברכה בעמלם, ונחשבים למצלי-חנים אפילו בקנה-מידה אמריקאי.

תאר לי את אורח חייו של החוג העברתי שאליו השתייכת, "המצליחנים".

רובם הגדול עצמאיים. שכמשה השנים החבססו. בנו בתים עם בריכות-שחייה ר-ג'קווי, החזיקו במכוניות-פאר לבעל ולאשה והירשו לעצמם בקלות נסיעה חודשית ללאס-אנג'לס. שלא לדבר על מיסעדות-פאר. הדבר היחיד שהטריד אותם היה כמות הבעות שהג'קווי הפיק.

אבל כשאני מסתכל אחורנית, אני מבין שחייתי בגן-עדן של שוטים. זהו גן-עדן מזויף. אני לא מאמין שאפשר להיות מאושר ללא כל שורשים. ערכים, והזדהות עם המקום שאתה חי בו. כשכל הזמן הדבר היחיד שיש לך בראש זה מה בעצם קורה בארץ. אחרי שגמרתי עם האנציקלופד-דיה התחלתי לעבוד ביוראל טורי. בלוס-אנג'לס יש כסביבות 150 אלף ישראלים, והתוכנית בטלוויזיה היתה די פופולרית.

אני למעשה הקמתי את תשתית השידורים בעברית, הודבר הכי פופולארי בתוכנית היו תוצאות משחקי-הכדורגל מישראל. היינו מקבלים את התוצאות כל שבת מ-ישראל, ואם חלילה קרה פנצ'ר ולא קיבלנו את התוצאות, התחנה היתה מוצפת בקרי-אות טלפוניות. כל מה שהישראלים רצו לדעת, זה אם מכבי תל-אביב או בית-ר ירושלים ניצחו וזה מראה לך את ההזדהות העצומה שיש לישראלים באמריקה עם ישראל.

לא היכרת את ישראל שאת? כחש לישראליות שלו, שרצה לש-כוח עברית וזה הפוך אמריקאי לכך דבר?

היכרתי. אלה הם בעיקר כאלה שנמצאו באמריקה יותר שנים מאשר קוצעה שלי. כאלה הנמצאים שם 20-15 שנה, ושעבדו קשה כדי להיות אמריקאים. המיבטא שלהם הוא יותר אמריקאי ממיבטא של אחד שנולד בבוסטון וגמר את ירסי-אליא. הם מסרבים לדבר עברית ועונים רק באנג-גלית. יש ביניהם גם כאלה ששינו את שמותיהם לשמות אמריקאים.

מה עובר עלי האנשים האלה, מה קורה להם?

אלה הם אנשים בלי מולדת. ישראל אי-נה המולדת שלהם, ואמריקה עדיין לא קיי-בלה אותם כאזרחים. הם לא פה ולא שם. היכרת בארצות-הברית ישר-אליים שהיו מוכנים לחזור, אך אינם יכולים?

כן, יש לי כמה חברים שהיו בעלי-עסקים בארץ. מסה-הנסטה התלבש עליהם, וגילה העלמות מס. הם עזבו את הארץ במהיר-רות. אחד מהם, חבר קרוב שלי, שלח את שלושת ילדיו לשרת בצבא. הוא יוצא קיבוץ, במילחמת הלבנון נפל ב-ראחיה, אחרי-כך אמו נפטרה. הוא לא יכול היה לבוא להלווייה. הוא נכנס למשברים עצר

אני זוכרת שירוך היה תוקפני מאוד כשפנו אליו בעברית. הוא דיבר בכוח על ישראל, ואפילו שינה במקצת את הצליל של שמו כדי שזה ישמע אמריקאי.

ירון השתדל מאוד להיות אמריקאי. הוא בכלל לא אהב לבלוט. הוא ממש לא הגיע נוח עם זה שאנחנו ישראלים. זה הגיע לידי כך, שהרגיש לא נוח עם זה שאנחנו יהודים. היה מגיב בשיגאה לכל גילוי של ישראליות ויהדות. הוא פשוט רצה להשתלב בסביבה, ואנחנו היינו גורם שהפריע להשתלבות שלו. כשהיו באים אורחים מישראל, הילדים התייחסו אליהם כמו אל אנשים מוכוב אחר, היו מכנים אותם בשמות.

אני זוכרת שירוך היה תוקפני מאוד כשפנו אליו בעברית. הוא דיבר בכוח על ישראל, ואפילו שינה במקצת את הצליל של שמו כדי שזה ישמע אמריקאי.

ירון השתדל מאוד להיות אמריקאי. הוא בכלל לא אהב לבלוט. הוא ממש לא הגיע נוח עם זה שאנחנו ישראלים. זה הגיע לידי כך, שהרגיש לא נוח עם זה שאנחנו יהודים. היה מגיב בשיגאה לכל גילוי של ישראליות ויהדות. הוא פשוט רצה להשתלב בסביבה, ואנחנו היינו גורם שהפריע להשתלבות שלו. כשהיו באים אורחים מישראל, הילדים התייחסו אליהם כמו אל אנשים מוכוב אחר, היו מכנים אותם בשמות.

אני זוכרת שירוך היה תוקפני מאוד כשפנו אליו בעברית. הוא דיבר בכוח על ישראל, ואפילו שינה במקצת את הצליל של שמו כדי שזה ישמע אמריקאי.